

μεις την Κυβέρνηση που θα ήθελε να διατηρήσει το έργο αυτό και να το συμπληρώσει.

Ἡ Κυβέρνηση δέχτηκε την παραίτηση τῶν προσώπων, πού ἐργάστηκαν στό Ὑπουργεῖο μέ τό πρόγραμμα τῆς γλωσσικῆς καί ἐκπαιδευτικῆς μεταρρύθμισης.

Μά δέν ξαίρουμε ἀκόμα ἂν θά κρατήσει τὰ νέζ διβλία ἢ θά ξαναφέρει τὰ παλιά.

Ἐμεῖς ξανασυσταίνομε νά μὴ βιαστεῖ τὴν ἀπόφασή της, ἂν καί οἱ νέαι τμηματάρχες τοῦ Ὑπουργείου δηλώνουν σ' ὄλο τὸν κόσμο, πὼς θά ξεκαθαρίσουν τὸ «μαλλιاریκὸν ἄγος». Νά μὴ βασκαθοῦνε !

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΠΡΩΪΝΟΙ ΠΕΡΙΠΑΤΟΙ

— Δέν ἔχουμε ποιητές σήμερα... δέν ἔχουμε νέους... δέν ἔχουμε ἰδεολόγους... δέν ἔχουμε τίποτα, τίποτα !

Ἢι ὁ φίλος μου ὁ ἠλικιωμένος, ὁ μεσόκοπος, ὁ σκεδὸν γέρος, μέ τὸν κατήφορο πούχε πάρει, τὸβλεπα, πὼς σιγά - σιγά θά μοῦλεγε πὼς δέν ἔχουμε κι ἀνθρώπους.

— Κι αὐτὸ βέβαια, κι αὐτὸ ! πρότεσε μέ πείσμα, γεροντικὸ πάντοτε, σὰν τάπο-δύμησα καὶ τοῦ τόπα.

— Οὔτε ἀνθρώπους δέν ἔχουμε, βέβαια !... Πήγαινε κανένα πρῶτὸ στό Βασιλικὸ περιβόλι καὶ θὰν τὸ δεῖς κι αὐτό. Ἐγὼ πηγαῖνω κάθε πρῶτὸ, ταχτικά, ἐκεῖ. Μά θρέχει, μά λυσσάει ὁ βοριάς, μά ὁ κόσμος νά χαλνᾷ, θά πάω κεῖ, θά κάμω τὴ βόλτα μου, θά περάσω, ἔστω κι ἀπὸ τὴ μιὰ πόρτα στὴν ἄλλη... Τέχω τάμα αὐτό... τάμα στὸν ἀνθρωπισμὸ μου... μέ νιώθεις... Τὸ ψυχικὸ αὐτὸ λουτρό νὰν τὸ κάνω κάθε πρῶτὸ — καὶ μ' ὀφελεῖ σημαντικά, ἀφάνταστα, πλῆστεψέ με ! Μ' ὄση μοῦχλα καὶ μ' ὄση τζαναμπετιὰ κι' ἄ θγαίνω ἀπὸ τὸ σπῆτι μου, παίρνοντας τὸ λουτρό αὐτὸ τὸ πρῶτὸ. Ξαναγεννιέμαι... γίνουμαι ἄλλος ἀνθρώπος... Νιώθω μιὰ φρεσκάδα καὶ στὴν ψυχὴ μου καὶ στὸ μυαλό μου. Δουλεύω μέ κέφι, ἀγαπῶ ὄλο τὸν κόσμο... Τούτῃ τὴν ἐποχὴ μάλιστα, τὸ Βασιλικὸ περιβόλι, μέ τὰ χρυσαφένια φύλλα, τὰ χυνορωριάτικα, καὶ μέ τὸ συγνεφιασμένο, τὶς περισσότερες αἰγίνες, καιοῦ, εἶναι ἀληθινὴ πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ κολυμπήθρα τοῦ Σιλωάμ... Κι ὅμως, θά μέ πιστέψεις ; Κάθε πρῶτὸ πού περνῶ ἀπὸ κεῖ μέσα, μοναχὰ τοὺς φύλακες βλέπω καὶ, πού καὶ ποῦ, κανένα κοριτσάκι πού, περνώντας βιαστικά βιαστικά, ἀπὸ τὴ μιὰ πόρτα στὴν ἄλλη, πηγαίνει στό σκολεῖο του ἢ στὴ δουλειά του. Καὶ κανέναν ἄλλον, ... κανένα... Πῶναι οἱ νέοι ; ... πῶναι οἱ ποιητές ; ... πῶναι οἱ ὄνειροπόλοι ; ... πῶναι ; ...

— Στὸ κρεββάτι τους...

— Μά γι' αὐτὸ δέν ἔχουμε οὔτε νέους, οὔτε ποιητές, οὔτε τίποτα... τίποτα... Τὸ κρεββάτι τοὺς μαρταίνει, τοὺς σαπίζει, τοὺς μονηλιάζει καὶ τὸ μυαλό καὶ τὴν ψυχὴ... Κι ὅμως δὲ θά φορούσανε, τὸ ἐναντίο, θά ζωντάνευαν καὶ θά δυνάμωναν ὑπερβολικά, ἂν τὰρίνανε μιὰ ὄρα νοριότερα τὸ κρεββάτι, καὶ πρὶν πᾶνε στὴ δουλειά τους, γαίρνανε τὸ ψυχικὸ αὐτὸ λουτρό... Μά δὲ θαρρεῖσαι !... Θαρρεῖς πὼς ὄλοι εἶναι σὲ θέση νά κουβεντιάουν μέ τὰ δέντρα καὶ τὰ πουλιά ; ... Ὅλοι τὴν ξαίρουν τὴ γλώσσα τους ; ...

Κι ὁ ἰδιότροπος γέρος μ' ἄφισε, γεμάτος ἀνογογή-τση καὶ κουνώντας τὸ κεφάλι του.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

«Ο ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ»

Τὸ καινούργιο ἀναγνωστικὸ διβλίο τῆς πέμτης τάξης τοῦ Δημοτικῆς σχολεῖοῦ, γραμμμένο στὴ δημοτικὴ γλώσσα ἀπὸ τὸν Ἀντρέα Καρχαβίτσα καὶ τὸν Ε. Παπαμιχαήλ, ἔχει γιὰ θέμα του τὰ ἱστορικὰ τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα. Μὲ τὴν εὐκαρίαν τούτῃ, ὁ μικρὸς μαθητῆς, μπαίνει μεθοδικὰ στὴ ζωὴ τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, παίρνει τὴν ψυχὴ καὶ τὸ νόημά της καὶ ὀπλιζεται μέ γνώσες πολύτιμες, τοῦ ὡς τὰ τώρα εἶτανε ἄγνωστες, ἀκόμα καὶ ὁ ἕνα τελειόφοιτο τοῦ Γυμνασίου. Τὸ διβλίο τούτο, ὅσο κι' ἂν στέκεται βέβαια κάπως μακριὰ ἀπὸ τὶς συνειδησμένες πατριδολατρικὰς ἀκρότητες, ὅμως στὴ βάση του ἀκολουθεῖ, τὸ ἐθνικιστικὰ στενὸ, ἐπίσημο πρόγραμμα τοῦ Κράτους, καὶ φρονισκὰ δέν μπορούσε παρὰ νὰ εἶν' ἔτσι, γιὰ νὰ ἐγκριθεῖ ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας.

Γιὰ τούτο, θαρροῦμε, πὼς γιὰ τὴ μεταβατικὴ τούτῃ ἐποχὴ πού περνοῦμε, ὁ «Διγενῆς Ἀκρίτας», θά εἶτανε ἕνα καλὸ ἀναγνωστικὸ, ἂν οἱ δύο λόγοι πού τὸ γράφανε προσπαθοῦσανε νὰ δώσουνε στὸ παιδί νὰ νοιώσει πὼς οἱ ὑπεράνθρωποι ἡρώες τοῦ Διγενῆ, στέκονται καθαρὰ παραμύθια, τοῦ παλιοῦ ἐκείνου καιροῦ, πού νομίζανε πὼς ἡ ἀτομικὴ ἀντρεία, δηλαδὴ ἡ ἴσχυς καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῆς βίας τοῦ ἐνὸς εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀνθρώπων ἄρετῃ. Φαίνεται ὅμως πὼς στὴν ἀφήγησιν τοῦ μύθου, ἀκολουθήσανε ὅσο μπορούσανε πιστὰ τὰ μεσαιωνικὰ κείμενα τοῦ ὁμώνυμου ἐπικοῦ ἔργου, καὶ τὰ δημοτικὰ τραγούδια τοῦ Ἀκριτικοῦ κύκλου, πού παρασταίνουνε ἀνεπιφύλακτα τὸ μυθικὸ ἥρωα, σὰν ἕνα νέο, Βυζαντινὸ, Ἡρακλῆ. Ἔτσι σταθήσανε πὸ σύμφωνοι στὰ σκόπια ἰδανικὰ τῆς ἀστικοστρατιωτικῆς πατρίδας, καὶ τραβώντας τὴν Κρατικὴν στρατὰ τῆς παιδαγωγικῆς, παραστρατίσανε ἀπὸ τὸ πλατύτερο κι' ἀνθρωπιστικότερο νόημα αὐτῆς τῆς παιδαγωγικῆς.

Κι ὅμως τὴ στιγμὴ τούτῃ, τοῦ πντοῦθε ἀκούγονται φωνὲς θρυκολάκων, γιὰ τὴ δημοτικιστικὴ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση, — ἀδιάφορο ἂν αὐτὴ δέν ἔγινε μέ τὸ γοργό, ἐπαναστατικὸ καὶ ἀποφασιστικὸ βήμα πού ἔπρεπε, — δὲ θά εἶτανε παράταιρο νὰ ξεχωριστεῖ, ὅπως ἀξίζει, ἡ πρόδοδος πού σημειώνονταν ἀναγνωστικὰ τῆς ἀράδας τοῦ «Διγενῆ», ἂν μάλιστα γίνουσι σύγκρισιν μέ τὰναγνωστικὰ ἐκεῖνα πού κυκλοφοροῦσανε προωτήτερα στὰ σκολεῖα, καὶ τὰ θλίβανε, μέ τὴν κατάλληλην σεμνοτυφίαν τους, μέ τὴν ἀνακατωμένη τους καθαρεύουσα, μέ τὴν ἀδιαφορίαν τους γιὰ

τῆ ἄνθρωπινῃ πραγματικότητι, μὲ τὸν ἀποκρουστικὸ δογματισμὸν τους, μὲ τὴ ρουτίνα πού τὰ σημάδευε.

Ἐν' ἄλλοφρὸ ἀεράκι, καθαρὸ καὶ μυροβόλο, πού πέ-
ρασε τίς πύρες καὶ τὰ παράθυρα καὶ μίτρε μέσα
στὰ σκολιὰ, δὲν πρέπει νὰ τἀφήσουμε νὰ μολευεῖ.
Εἶναι ἡ πρωτόπνη ριπή ἐνὸς μεγάλου ἀγέρα μελλού-
μενης ἀλλαγῆς, πού δνειρεύεται, σήμερα περισσότερο
παρ' ἄλλοτε, ἡ ἀποκαωμένη ἐνθροπότητα τῆς ἐπο-
χῆς μας.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΒΟΥΤΥΡΑ

— Στὴν «Ἐπιθεώρηση τῆς Ἐποχῆς» τοῦ Νοέ-
μβρη 1920, ὁ κ. M. Valsa γράφει ἕνα ἄρθρο γιὰ
τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, κάτω ἀπὸ τὸν τίτλο «Τὸ πνευ-
ματικὸ νεοελληνικὸ κίνημα», πού δίνουμε δῶ μερικῆς
τοῦ περιεχομένου.

«Στὴν ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, τὸ δι-
ήγημα κρατεῖ πολὺ ἀψηλὴ θέση. Ἡ ἐποχὴ πού τὸ δι-
ήγημα θὰ σκεπαστεῖ ἀπὸ τὸ ρομάντζο, φαίνεται ἀκό-
μα πολὺ μακρινή, μῶλον ὅτι οἱ ἀξιέπαινες προσπάθει-
ες συγγραφέων μὲ μεγάλο ταλέντο ἔδωσαν στὸ τελευ-
ταῖο αὐτὸ κάλια λαμπρότητα. Ὡστόσο τὸ διήγημα ἔ-
χει ὑποστῆ μιὰ τέλεια ἐξέλιξη, καὶ θὰ εἶταν πολὺ
δύσκολο στὶς ἡμέρες μας ὁ διηγηματογράφος νανοῖξει
νέους δρόμους καὶ νὰ δημιουργήσῃ νέους ὀρίζοντες
στὸ περιορισμένον περβάζι αὐτοῦ τοῦ λογοτεχνικοῦ εἴ-
δους.

Αὐτὴ ὅμως τῆ δυσκολία φαίνεται πὼς τὴν ὑπερνί-
κησε ὁ Δ. Βουτυρᾶς, τοῦ ὁποίου τὸ ἔργο, ἐξεταζόμε-
νο μὲ προσοχή, φανερώνει μιὰ νέα προσπάθεια γιὰ
τὴ δημιουργία τεχνικῆς, ἴσκιε σήμερα ἀγνωστῆς. Οἱ
κατηγοροὶ τοῦ Δ. Βουτυρᾶ (κ' εἶναι ἀρκετοὶ αὐτοὶ ἀ-
νάμεσα στοὺς συναδέλφους του), βρίσκουνε πρόχειρα
ἐπιχειρήματα γιὰ νὰ τὸν συντρίψουν, ἂν καὶ τὸν σκε-
πάζουν μὲ παινέματα. Ἐλλειψη συνοχῆς, ἰσχυρίζουν-
ται, ἔλλειψη σύνθεσης, ὕφος κουραστικὸ, ἀμελημένο,
κι ἄνισο, καὶ τέλος, γενικὴ ἀντίφαση μὲ τοὺς κανό-
νες, ἢ καλύτερα τοὺς τύπους τοὺς ἀναγνωρισμένους
καὶ καθιερωμένους στὸ πλέξιμο ἐνὸς ὠραίου μύθου.

Ἴσως νὰ εἶχανε κάποιον δίκιο, ἂν, ἀφοῦ ἀράδιαζαν
ὄλα του τὰ ἐλαττώματα, ὑπογράμμιζαν περισσότερο
τὴν κυριώτερη — ἴσως δὲ καὶ τὴ μόνη — ἀρετὴ τοῦ
ἔργου τοῦ Βουτυρᾶ : παντοῦ, σ' ὄλα τὰ διηγήματά
του, ξεχωρίζουμε κείνο, πού μάταια ζητοῦμε νὰ βροῦ-
με ἄλλου : τὴν πρωτοτυπίαν (originalité). Αὐτὸ
τὸ προτέρημα εἶναι πού σώζει τὸ ἔργο του, δι-
νοντάς του μιὰ ἀπὸ τίς πὺ προσωπικῆς σφραγίδες.

Διαβάστε τὸ «Παραρτάμα», πού τὸ θεωρῶ ἀρι-
στούργημα, καὶ πού λίγα διηγήματα τῆς παγκόσμιος
λογοτεχνίας θὰ μπορούσαν νὰ παραβληθοῦν μ' αὐτό
θὰ αἰστανθῆτε μιὰ παράξενη συγκίνησι, θάναγνωρί-
σετε τὴν ἀλήθεια σ' αὐτὰ πού λέγω, — κι ἂς μὴν ἔ-
χετε σαφῆ ἰδέαν τῆς πρωτότυπης τεχνικῆς καὶ τῆς πε-
ταχτῆς σκέψης τοῦ συγγραφέα.

Ἐξω κι ἀπ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεσι, ἡ ἀνάλυσι ἢ ψυχο-
λογικὴ κάθε ἥρωα τῶν ἔργων του, εἶναι κι αὐτὴ δεῖγ-
μα τῆς πρωτοτυπίας τοῦ διηγηματογράφου. Δὲ θὰ
βρῆτε στὸ ἔργο του τίς ἀνάλογιες χαρακτήρων, πού
τοὺς ξετάζει κανεὶς μὲ τὸ μικροσκοπίο. Ὁ κ. Β. ἀ-

νακατώνει τὸ πᾶν στὴ διήγησί του, καὶ γι' αὐτὸ τὸ
ἔργο του δὲν πρέπει νὰν τὸ κρίνουμε ἀπὸ τίς λεπτο-
μέρειές του, μὰ ἀπὸ τὸ σύνολο. Ὁ κ. Β. δὲν πρέπει
νὰ κρίνεται ἀπὸ κοντὰ, ἀλλ' ἀπὸ μακριά, ὅπως ἔνας
impressionniste ζωγράφος.

Ὡστόσο, κι ἂν ἀναγνωρίζουμε στὴ νέα τεχνικὴ τοῦ
κ. Β. μιὰ λεπτὴ τέχνη, πού συνίσταται ἀκριβῶς στὴν
προσποίησι κάθε τεχνάσματος, μᾶς φαίνεται ὅτι ἡ
τεχνικὴ αὐτὴ, ὅσο κι ἂν εἶναι τελειοποιημένη, μπορεῖ
ἀκόμα νὰ μᾶς δώσῃ ἔργα πὺ τέλεια. Ἡ ἡλικία τοῦ
διηγηματογράφου μᾶς ἀφίνει νὰ ἐλπίζουμε. Ὅ,τι δὴ-
ποτε ὅμως κι ἂν εἶναι ὁ κ. Β., θὰ μείνῃ στὴν ἑλληνικὴ
φιλολογία ἢ ἀπομονωμένος ἢ ἀρχηγὸς σχολῆς, ἂν οἱ
μυμητῆς του θὰ ἤθελαν νὰ τὸν ἀκολουθήσουνε στὸ νέο
δρόμο πού τοὺς δείχνει.

Ἀναφέροντας κατόπι τὸ κῆμα τῶν περιοδικῶν πού
κάθε μένα βλέπουν στὴν Ἑλλάδα τὸ φῶς, λέει πὼς ὁ
«Νουμάς» ἀκολουθεῖ τὴ φιλόπονη καρριέρα του ἐπὶ
κεφαλῆς τῆς ἀθηναϊκῆς φιλολογικῆς κίνησις. Βγαί-
νοντας κάθε βδομάδα, μείνῃ τὸ μόνο περιοδικὸ τῆς
σύχρονης λογοτεχνίας. Τὰ θλιβερά γεγονότα πού ἐγι-
ναν αἰτία τοῦ θανάτου τοῦ Ἰδξ καὶ τὸ πρόσφατο τέ-
λος τοῦ Χατζόπουλου, ἔδωσαν ἀφορμὴ στὴ μελέτη
τοῦ ἔργου τῶν δυὸ αὐτῶν συγγραφέων ἀπὸ τοὺς σύ-
χρονους, τοὺς πὺ γνωστοὺς καὶ πὺ σημαντικοὺς.

GRAZ.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἡ ΣΥΧΡΟΝΗ ΛΥΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ὁ κ. Alex Steinmetz ἀνάλαβε νὰ μᾶς στέλ-
νῃ ταχτικά, δυὸ φορές τὸ μήνα, ἀπὸ τὸ Μόναχο μιὰ
φιλολογικὴ ἀνταπόκρισι. Ἡ πρώτη πού, καθὼς μᾶς
γράφει, εἶναι σὰν εἰσαγωγὴ εἰς δυὸ ἢ τρεῖς κατωπι-
νές του, γιὰ τὴ σύχρονη Γερμανικὴ ποίησι (μὲ ὀνό-
ματα καὶ μὲ λεπτομέρειες), εἶναι ἡ ἀκόλουθη :

Δυὸ χρόνια περάσανε ἀπὸ τότε πού ἔπεσε ἡ τε-
λευταία τουφεκιὰ τοῦ μεγάλου πολέμου. Γιὰ τὸ γερ-
μανικὸ λαὸ ἡ ἱστορικὴ αὐτὴ μέρα, τῆς 11 τοῦ Νοέ-
μβρη 1918 ἔχει πὺ βαθιὰ σημασία παρὰ γιὰ τοὺς ἄλ-
λους λαοὺς τῆς Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης. Ἡ
πὺ μεγάλῃ στρατιωτικῇ καὶ πολιτικῇ καταστροφῇ πού
ἔπαθε ὁ λαὸς αὐτὸς στὴ μακρινὴν του ἱστορία, ἀφήκε
τὰ ἴχνη τῆς στὴν κοινωνικὴν του ὑπόστασι καὶ — αὐτὸ
εἶναι τὸ πὺ σπουδαῖο — στὴν πνευματικὴν καὶ ψυχι-
κὴν του ζωῇ. Δυὸ μέρες πρὶν γίνοι ἡ ἀνακαχῆ, στὶς 9
τοῦ Νοέμβρη, ξέσπασε στὸ Βερολίνο ἡ ἐπανάστασι,
ἀφοῦ λίγες ἡμέρες πρῶτῆτερα εἶχανε δώσει τὸ σύν-
θημα οἱ Γερμανοὶ ναῦτες στὸ Κίελο καὶ οἱ ἐργάτες
τοῦ Μονάχου. Τὸ πὺ συντηρητικὸ Κράτος τῆς Εὐρώ-
πης — ἂν ἐξαίρεσομε τὴ Ρωσία — ἔγινε σὲ διά-
στημα λίγων ὡρῶν καὶ ἀντιστάσεως μὴ οὔσης ἐλευ-
τερη δημοκρατία. Ὁ μεγάλος πόλεμος χάρισε στὸ
γερμανικὸ λαὸ τίς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ἐλευτερί-
ες, τίς ὁποῖες πῆραν οἱ περισσότεροὶ ἄλλοι λαοὶ τοῦ
κόσμου ἀπὸ πολὺν καιρὸ καὶ χωρὶς τέτιες φοβερῆς αἵ-
ματοχυσίας. Ρωτᾶμε τώρα : εἶταν ὁ γερμανικὸς λαὸς
ὄρμιος γιὰ ἕνα τέτιο δῶρο, πού τάποχτησε ὕστερα
ἀπὸ τόσες θυσίας ; Ἡ ἀπάντησι εἶναι : ναὶ καὶ ὄχι.

Ναί, γιατί η σοσιαλιστική ιδέα ίσως δεν είχε σε καμιά άλλη χώρα τόσες ρίζες, όπως στην πατρίδα του Μάρξ και του Μπέμπελ. Λέμε όχι, γιατί και η αντίθετη ιδεολογία, η συντηρητική ιδέα του μοναρχισμού και της κεφαλαιοκρατίας, είχε — και έχει ακόμα — πολλούς πιστούς και φανατικούς οπαδούς. Η σύγκρουση όμως της μίας ιδεολογίας με την άλλη, έννοοιμε ή ύλική σύγκρουση, ή επανάσταση, θάρχοταν και χωρίς τον Ευρωπαϊκό πόλεμο, και πολύ πιθανό και στην περίπτωση νίκης των Γερμανών. Η αντίδραση κατά της βίας και της μιλιταριστικής γραφειοκρατίας, που είχαν κάνει τόσα θαύματα στην κρατική διοίκηση της χώρας αυτής, είχε μεγαλώσει με τον καιρό τόσο, ώστε ο πόλεμος και η ήττα μονάχα επιταχύνανε την ανατροπή, που όμως, από διάφορους λόγους που δεν είναι εδώ ο τόπος να τους ξετάσουμε, σταμάτησε στο μέσο δρόμο και δεν έφτασε ακόμα στο τέλος της.

Η μεγάλη μεταλλαγή της γερμανικής ψυχής φαίνεται φανερά στα έργα των ποιητών της νέας γενεάς των χρόνων της πολεμικής εποχής, από τα 1914. Στην αρχή του πολέμου δέβαιμ θριαμβεύει ακόμα η λεγόμενη πατριωτική ποίηση. Τους πρώτους μήνες, όταν τη μιά κήρυξη πολέμου ακολουθούσε ή άλλη, όταν απ' όλες τις μεριές ξεφυτρώνανε οι έχτροι σαν τα μανιτάρια, είτανε πολύ φυσικό πώς ή γερμανική λύρα θάβρισκε μονάχα τόνους πατριωτισμού, αφού μάλιστα το έπίσημο Κράτος, που αντιπροσωπεύοταν τότε αποκλειστικά από τη στρατιωτική τάξη, φρόντιζε με πολλή επιτυχία να σκεπάσει τις πραγματικές άφορμές του μακελιού. Κοντά στην ψευτοπατριωτική ποίηση, που θεωρούσε τον Κάιζερ για ήμίδιο και το γερμανό αξιωματικό για το πιο τέλειο πλάσμα του κόσμου, παρουσιάζεταν μιά πατριωτική ποίηση νέου είδους. Έννοοιμε εκείνους τους ποιητές που μαζί με το μεγαλύτερο μέρος του γερμανικού λαού, νομίζανε — δίκαια ή άδικα, άλλο ζήτημα — πώς οι έχτροι σκοπεύανε να σθήσουν τη Γερμανία μαζί με τον πολιτισμό της από το χάρτη της Ευρώπης. Μας δώσανε άμορφα και πιστά δοκουμένα των ψυχικών συγκινήσεων ενός λαού που πολεμούσε σκεδόν κατά του μισού κόσμου. Οι στίχοι τους έχουν μέσα τους έναν άγνό πατριωτισμό, που τους ξεχωρίζει τόσο άμορφα από τους πατριωτικούς ποιητές της παλιάς σχολής. Αντιπρόσωποι της ποίησης αυτής των πρώτων χρόνων του πολέμου είναι πρώτ' απ' όλα ο Schaeffer («Του Μιχάλη Σχέρτελος τα πατριωτικά ποιήματα»), ο Winkler («Μέσα στον παγκόσμιο πόλεμο», «Ο Καύμενος Λαός», «Ωκεανός»), ο Lersch («Καρδιά, άς φλέγεται το αίμα σου», «Γερμανία»), ο Broeger («Όταν ξεκινήσαμε», «Στρατιώτες της γης»), και ο Petzold («Λαέ, λαέ μου»). Πολλά από τα ποιήματά τους μοιάζουν σε πολλά με τους πατριωτικούς στίχους του Koerner, που στην αρχή του περασμένου αιώνα, όταν ή Γερμανία έπισης καγότανε από άκρη σε άκρη, ζωντάνευε με τη λύρα του όλα τα αίστήματα και τις ψυχικές όρμες της εποχής του.

Στα τελευταία χρόνια του πολέμου παρουσιάζεται σιγά σιγά μιά άλλη σειρά ποιητών. Ο λαός πια είχε βαρεθεί και σιχαθεί την κατάσταση, έδλεπε με πιο άνοιχτά μάτια ποιές είταν οι πραγματικές άφορμές του

πολέμου, ή πείνα κ' ή κακομοιριά ξαπλώνόντανε παντού και Χάρος κυριαρχούσε έξω στα χαρωμάματα και μέσα στα σπίτια του δυστυχισμένου αυτού λαού. Οι ποιητές αυτοί περιγράφουν όλα τα σωματικά και ψυχικά βάσανα ενός λαού, που του άξιζε κάποια καλύτερη τύχη. Παραδομένοι οι ποιητές αυτοί ολόψυχα στις φοδερές εντόπιασες της ζωής του Μετώπου, έχουν το χάρισμα να μας δώσουν έργα, που μέσα τους ζει το προσωπικό, το φυσικό, το ανθρώπινο, ή στιγμή. Η ανταλλαγή άνάμεσα σε έξωτερικά και έσωτερικά φαινόμενα, ή στενή ένωση του έξω κόσμου με τον ψυχικό, τα συνειδητά κοντά στ' άσυνειδητά, όλα αυτά δημιουργήσανε ένα πολύ ρεαλιστικό ύφος, που όμως δε λείπει απ' αυτό και ή άληθινά ποιητική φαντασία. Είναι καθαρά νατουραλιστική τέχνη. Άς αναφέρουμε δώ τους πιο σημαντικούς αντιπρόσωπους της: ο Adler («Γυρισμός»), ο Bäumer («Η τελευταία παρουσία»), ο Talbot Keller («Durchblutung»). Μα καλύτερα απ' όλους ξαίρει να πει τον πόνο του και την κατηγορία του κατά του φοδερού μακελιού ο Αυστριακός ποιητής Sonnenschein («Η γη άπάνω στη γη»). Με γερές χτυπιές χαλνάνει ο ποιητής αυτός την τελευταία έννοια του κόσμου, και όμως είναι γεμάτα τα ποιήματά του από την πιο βαθιά αγάπη, από θεία αίστήματα, που ξεφυτρώνουν από τα χαλάσματα του ματωμένου αυτού κόσμου.

Τώρα ερχόμαστε στην τρίτη ομάδα των νεότερων ποιητών της Γερμανίας, στους αντιπρόσωπους της καθαρά κοινωνικής κ' επαναστατικής λυρικής. Οι πιο σπουδαίοι είναι ο Rubiner, ο Ehrenstein, ο Wolfenstein και ο Goll. Τα ποιήματα του Rubiner («Το ούρανο φώς»), είναι γεμάτα από όράματα μιάς διεθνικής φαντασίας, που γι' αυτή δεν υπάρχουνε πια ούτε σύνορα ούτε πατρίδες, όπως έπρεπε να είναι το χαρακτηριστικό κάθε άληθινής ανθρώπιστικής ποίησης. Ο Ehrenstein δεν είναι μονάχα στις έννοιές του άληθινός επαναστάτης, μα και στη μορφή των στίχων του είναι πρώτ' απ' όλα τραγουδιστής της μεγάλης δυστυχίας της εποχής μας, ώστε, θέλοντας και μή, και ο πιο συντηρητικός, διαβάζοντας τις στροφές του, («Ο κόκκινος καιρός», «Ο Άσπρος καιρός», «Στους σκοτωμένους αδερφούς»), γίνεται επαναστάτης. Ο Wolfenstein έχει για άπόσταγμα των στίχων του την άνύψωση του ανθρώπινου πνεύματος άπάνου σε νέο κοινωνικό έδαφος με τέλεια λυτεριά του πνεύματος («Οι άθεοι χρόνοι»), «Η φίλια». Και το ποιητικό αίσθημα του Goll δεν είναι λιγώτερο επαναστατικό («Ο καινούργιος Όρφεας», «Διθύραμβοι», «Ο Τόρσος», «Ο Άδης»).

Φυσικά δε θέλουμε, ούτε μπορούμε να δώσουμε με τις λίγες αυτές γραμμές μιά άκριβή εικόνα της λυρικής ποίησης της σημερινής Γερμανίας. Ο σκοπός μας είτανε να χαρακτηρίσουμε με λίγα λόγια το μοντέρνο πνεύμα, όπως βγήκε από τα ιστορικά γεγονότα της τελευταίας εποχής, και να αναφέρουμε και με τόνισμά τους μερικούς αντιπρόσωπους της νέας αυτής ποιητικής τάσης. Σε κατοπινά φύλλα του «Νουμά» σκοπεύουμε να δώσουμε στους αναγνώστες του μερικά δείγματα χαρακτηριστικά του πολεμοπατριωτικού, του κοινωνικού και του επαναστατικού Παρασού της Γερμανίας.

Μόναχο.

ALEX STEINMETZ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΕΥΠΑΤΡΙΔΗΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἀγαπητὲ Νουμά,

Εἶμαι εὐλαχρῆς γράφοντας πὸς παραξενεύτηκα γιὰ τὴν ἀπορία σας στὸ νόημα τοῦ τίτλου : «*Ἐὐπατριδῆς σὲ ποιητῆς*».

Στὸ ἀγγλικὸ ἴδιωμα εἶναι : «*Apeer among the poets*».

Στὸ ἀγγλοελληνικὸ εἶναι : «*Ἐνας εὐπατριδῆς μεταξὺ τῶν ποιητῶν*».

Στὸ ἑλληνικὸ ἴδιωμα : «*Ἐὐπατριδῆς σὲ ποιητῆς*».

Ὅ,τι νόημα ἔχει τὸ *εὐπατριδῆς σὲ λαό*, τὸ ἴδιο ἔχει καὶ *εὐπατριδῆς σὲ ποιητῆς*, μὲ ποιητικὴ μεταφορά. Δηλαδή ὄχι ὅτι κατάγεται ἀπὸ σοὶ τὸ ὄνομα ἢ τὸ αἶματό του, ὅπως στὸ λαό, καὶ παίρνει τὴ θέση πού τοῦ πρέπει, μὰ ὅτι ἡ σκέψη του, ἡ τέχνη του στοὺς ποιητῆς εἶναι σὰν ἀπὸ σοὶ καὶ παίρνει τὴ θέση πού τῆς πρέπει.

Θάμενα πολὺ - πολὺ εὐχαριστιμένη ἂν δημοσιεύατε δυὸ λέξεις. Εἶναι τὸ πιὸ χαρακτηριστικὸ τῆς κριτικῆς (κοίταξε «*Νουμά*» σελ. 317 : «*Ὁ Π α λ α μ ἄ ς . . . φ ο υ τ ο υ ρ ι σ τ ῆ ς*»), καὶ πραγματικὰ ἕνας ἀρκετὰ κολακευτικὸς καὶ πετυχημένος χαρακτηρισμὸς γιὰ τὸν ποιητὴ μας ἀπὸ τὴν ἀναγνώριση τῶν ξένων.

Ἀθῆνα 15 — 11 — 20.

Σᾶς χαιρετῶ

ΣΠΑΡΑΓΓΑ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΡΘΟΣ ΣΤΗΝ ΠΛΩΡΗ Ο ΧΑΡΟΝΤΑΣ

(*Στὸ ζωγράφο Μάλτα*)

Ὁρθὸς στὴν πλώρη ὁ Χάρωντας καὶ τὸ καρὰβι πάει...
Κι ὡς πῆγε πλέοντας, ἡ ζωὴ γλυκὰ χαιογελάει.

Ὅμως κιἂν φέγγει ἡ θάλασσα κιἂς-ράφτει ὁ οὐρανὸς
Μαύρη νυχτιὰ τρισκότιδη στὴν πλώρη πέφτει ἔμπροσ.

... Μιά ἄβυσσο ἀτενίζοντας βαθειὰ καὶ σκοτεινὴ,
Ποιὰ νᾶναι τάχα ἢ μοῖρα μας, ρωτιώμαστε, ἢ στερνὴ;
Στῆ μαύρη νᾶταν σκοτεινιά μιὰ ἀχτίδα νὰ φωταίει,
Ὡς κυβερναίει ὁ Χάρωντας καὶ τὸ καρὰβι πάει.

❖ ❖ ΔΙΑΒΑΤΗΣ ❖ ❖

Ἐνας διαβάτης σέρνοντας τὸ δῆμα σταματάει,
Στὸ δάσος ὅπου ἀπέραντο καὶ σιωπηλὸν ἀπλώνει,
Πότε στὰ φύλλα τὰ χλωμά πού πέσανε τηραίει
Καὶ τότε στὰ ξερόκλαδα τὰ μάτια του σηκώνει.

Βροχὴ τὰ φύλλα κάποτε πέφτουνε σὰν φυσάει,
Τ' ἀγέρι, καὶ γυμνώνεται τὸ δάσος ὀλοένα.
Κι ἀπ' τοῦ διαβάτη τῆ ματιὰ δάκρυ μικρὸ κυλάει
Καθὼς θωραίει ἐστατικά, βαθειὰ, γαληνεμένα.

Μαροῦσι.

ΙΩΣΗΦ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Μ. Κ. Φυλ. Δεχτό. — κ. Δ. Δ. Ζαμ. Λάβαμε τίς «*Ἐσροφές*» καὶ τ' «*Ἀρχαῖα βιβλία*». — κ. Στ. Σωφ. Λάβαμε τὴν «*Ἀνερώτευτη*». — κ. Κ. Μαν. Λάβαμε τοὺς «*Ἀποσπεριτές*». — κ. Ἀρόδ. Ἄπ' αὐτὸ πού μᾶς στέλνετε συμπεραίνουμε πὸς ἡ σειρά πού μᾶς γράφειτε δὲν πρέπει νᾶναι γιὰ πέταμα. Τὸ νούμερο ἕνα ἀρχίζει μὲ τὴν πρώτη του στροφή πολὺ ὁμορφα· ἡ δευτέρη ὁμως, μὲ τὴν ἐξακολούθηση τῆς παραβολῆς μὲ τὰ κουλιά, καὶ μὲ τὴν ἐπανάληψη τῆς ἴδιας ὑποκοριστικῆς ρίμας : σπιτάκια, περιστέριαι, παραθυράκια, τζαμάκια, ἔρχεται κάπως βιασμένη κι' ἄτονη. — κ. Κ. Μαν. Χαιρόμαστε. Ἐμπρὸς τότε στὸν ἀγῶνα γιὰ τὰ γράμματα καὶ τὴ γλώσσα. Βέβαια πὸς θὰ μᾶς ἔχεις στὸ πλευρὸ σου, ὅπως στεκόμαστε σὲ κάθε ἀγῆ τέτοιου εἶδους προσπάθεια. Τὸ ποιήμα σου ἀπὸ τὰ «*Τρισεύλογα*» τὸ βρίσκουμε κομμάτι δυσκολονόητο. Ἀμέσως ἀμέσως ἡ πρώτη στροφή μᾶς βάνει σ' ἀπορία :

Ἡ ψυχὴ μ' ἀγάπη κάνοντας
τῶν ὀραίων πού ὁ καιρὸς περνοῦσε,
στὸ ὄραιο πάλι τείνοντας
τὰ καλὰ, ὁ καλὴ, ὄμοιουσε.

Ἡ ψυχὴ μ' ἀγάπη κάνοντας τί ; ἡ γενικὴ τῶν ὀραίων πού πάει ; — κ. Ἀνδριανουπ. Τὸ γράμμα σου μᾶς βρίσκει μὲ ἄλλο ὑπουργεῖο Παιδείας ὅπου δὲν ἔχουμε ἀκόμα ποιά τύχη περιμένει τὴ γλωσσικὴ μεταρρύθμιση τῶν σχολειῶν. — κ. Τ. Μεσκ. Ἡ πρόζα σου κάτι μπορούσε νὰ εἶναι, ἂν τὴν εἶχε κάπως πιὸ σιγυρισμένη. Σ' αὐτὸ τὸ εἶδος, πού δὲν ἔχει καὶ πολὺ περιεχόμενο, ὅλο τὸ πᾶν εἶναι ἡ ὁμορφιά στὸ ὕφος. — κ. Νεμ. Λεῖπει κάποια φυσικότητα καὶ παραστατικότητα. Ὑστερ' ἀπὸ τὴ διήγηση θάτανε ἴσως καλὸ νὰ μᾶς ξανάφερνες πίσω ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ γύρω ἀπὸ τὸ μαγγάλι· καὶ θάκουγόταν εὐχάριστα καμὰ κρίση ἀπὸ κανέναν τῆς παρέας—μιὰ κρίση ἐνισχυτικὴ ἢ, τὸ ἐναντιο, πού νὰ παρουσιάζει μιὰ ἀντίθεση μὲ τὴν ἀντίληψη ἐκείνου πού διηγῆθηκε τὴν ἱστορία.

ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Mercure de France (1 Νομβρίου 1920). Γεωργίου Γκὺ Γκράν : ἡ Δημοκρατία. Ἀλμπέρ Μαιμπόν : γιὰ τὸ Γιαπωνέζικο θέατρο. Μπαγκαρὺ : Ἐλεγεία. Φραγκίσκου Κοντρέρα : τὸ Φίδι, διήγημα τῆς Χιλῆς. Δόκτορα Μαιλεσίνα : τὸ Φιλί, μελέτη ψυχο-φυσιολογικῆ κλπ.

La Revue Critique (10 Νοεμβρ. 1920). Ἐνὸ Μπιγ-του : ὁ Χρόνος καὶ τὸ Διάστημα. Ἀντρέ Ροστάν : τὸ κέντρο τῆς Γαλλ. Ἀρχαιολογίας. Ἀντρέ Μπεχεράς : ἡ εὐγένεια τοῦ κ. Ἀμπέλ Ἐρμάν. Ζάν Βαριό : Γράμμα ἀλὰ ἀγγλικὰ κλπ.

La Revue de l'Époque (Νοέμβριος 1920). Ἀλλαντὺ : ὁ ἀληθινὸς χαρακτήρας τῆς Ἀλχημείας. Πωλ. Φόρ : Οὐμπλ. Γκόρμι : πρόλογος σ' ἕνα κατάλογο. Ἀλβέρ Μοκέλ : στὴν ἀθάνατη ἐρωμένη (ποίημα). Σιζάν Ντεφιόλ : τὸ ξενοδοχεῖο τοῦ Ἀγρίου (ρομάντζο) κλπ.

ΚΩΣΤΑ ΟΥΡΑΝΗ

ΝΟΣΤΑΛΓΙΕΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. ΕΚΔΟΣΗ ΠΟΛΥΤΕΛΗΣ
ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ "ΤΥΠΟΣ", ΔΡ. 5—

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ
ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΠΘΕΜΑΤΙΚΟΝ
ΔΡ. 35,000,000

ΟΛΙΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ
ΔΡΑΧΜΑΙ
900,000,000

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΖΑΪΜΗΣ

ΣΥΝΔΙΟΙΚΗΤΑΙ: } ΑΛ. ΔΙΟΜΗΔΗΣ
                              } Ι. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ:

ΑΙΓΙΟΝ
ΑΓΡΙΝΙΟΝ
ΑΛΜΥΡΟΝ
ΑΜΦΙΣΣΕΑΝ
ΑΜΑΛΙΑΔΑ
ΑΡΤΑΝ
ΑΤΑΛΑΝΤΗΝ
ΒΟΛΟΝ
ΓΥΘΕΙΟΝ
ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΝ
ΖΑΚΥΝΟΟΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ
ΘΗΒΑΣ
ΘΗΡΑΝ
ΙΘΑΚΗΝ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ
ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ
ΚΑΛΑΜΑΣ
ΚΑΡΑΙΤΣΑΝ
ΚΕΡΚΥΡΑΝ
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΝ
ΚΟΡΙΝΘΟΝ
ΚΥΜΗΝ
ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΝ
ΚΥΘΗΡΑ
ΛΑΜΙΑΝ
ΛΑΡΙΣΣΑΝ
ΛΕΒΑΔΕΙΑΝ

ΛΕΥΚΑΔΑ
ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΝ
ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΝ
ΜΕΣΣΗΝΗΝ
ΝΑΥΠΑΚΤΟΝ
ΠΑΞΟΥΣ
ΠΑΤΡΑΣ
ΠΕΙΡΑΙΑ
ΠΥΛΟΝ
ΠΥΡΓΟΝ
ΣΠΑΡΤΗΝ
ΣΥΡΟΝ
ΤΡΙΚΚΑΛΑ
ΤΡΙΠΟΛΙΝ
ΧΑΛΚΙΔΑ